

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

1. JUNI 2026

Det vises til innkalling til møte i Stortingets europautvalg, sendt 22. mai. Møtet finner sted 1. juni. Fra regjeringen deltar utenriksminister Espen Barth Eide. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet bakgrunnsinformasjonen knyttet til saker på dagsorden, både de foreslått av regjeringen og de som er fremmet av et medlem av Europautvalget:

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- [EØS-rådet 27. mai](#)
- [Norsk deltakelse i EUs neste programperiode](#)
- [Ny politisk erklæring om migrasjon og menneskerettigheter vedtatt på utenriksministermøtet i Europarådet](#)
- [Oppfølgingen av EUs digitale forenklingspakke](#)
- [Oppdatering om enkeltsaker i samarbeidet med EU på sikkerhet og beredskap:](#)
  - [EØS-innlemmelse av EDIP](#),
  - [Første informasjonsrunde om AGILE-forslaget](#)
  - [Forlengelse av beredskapsavtalen med SAS som muliggjør forlengelse av avtalen om MEDEVAC Ukraina med EU ut 2027](#)
- Nytt punkt (per epost 27. mai): [Arbeidet med europeiske preferansekriterier](#)

Temaer spilt inn av et medlem av Europautvalget:

- Ønske om å bli konsulteret av utenriksministeren om regjeringens vurderinger og foreløpige posisjoner på Europakommisjonens nye forslag på:
  - [Industrilov \(IAA\)](#)
  - [Militær mobilitet](#)
  - [Nettpakke \(strøm\)](#)

Rettsakter:

- [Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 5. juni](#)

Utenriksministeren vil redegjøre for:

EØS-rådet 27. mai

EØS-rådet er det øverste politiske organet i EØS-samarbeidet, og møtes to ganger i året. [Det 62. møtet i EØS-rådet fant sted i Brussel 27. mai 2026](#). Her deltok utenriksministrene fra Norge og Liechtenstein, mens Island var representert ved departementsråden i Utenriksdepartementet. Fra EU-siden deltok energi-, handels- og industriminister Michael Damianos fra Kypros (som representant for EU-formannskapet), kommissær Maroš Šefčovič og representanter for Den europeiske utenriktjenesten (EEAS). Maroš Šefčovič er kommissær med ansvar for handelspolitikk og økonomisk sikkerhet, og har også beholdt ansvaret for EØS-samarbeidet fra forrige kommisjonsperiode (han er nå i sin fjerde periode, og den lengsttittende EU-kommissæren).

EØS-rådet diskuterte EØS-avtalens overordnede funksjon, og avholdt en orienteringsdebatt om «*Ensuring competitiveness and green growth in the Internal market*» jf. [agenda for møtet](#). Utenriksministeren Espen Barth Eide ledet møtet på vegne av EØS EFTA-statene. Møtet ble innledet av en uformell politisk dialog med Høyrepresentant for utenrikssaker og sikkerhetspolitikk, Kaja Kallas, [om Ukraina og Russland, Midtøsten og arktiske saker](#).

Framdriftsrapport om status for EØS-samarbeidet

I tilknytning til møtet publiseres en framdriftsrapport om status for EØS-samarbeidet «[Progress report of the EEA Joint Committee](#)» (datert 18. mai 2026). Rapporten viser til EØS-komitebeslutninger som er innlemmet i EØS-avtalen siden sist møte, og refererer til EØS EFTA-statenes deltakelse i EUs programmer (15) og byråer (19).

I rapporten fremgår det at EØS-komiteen har vedtatt 223 EØS-komitebeslutninger som innlemmer 388 rettsakter i EØS-avtalen siden EØS-rådets 61. møte 20. november 2025. I perioden 1. januar til 18. mai 2026 vedtok EØS-komiteen 154 EØS-komitebeslutninger som innlemmet 245 rettsakter i EØS-avtalen. Til sammenligning vedtok EØS-komiteen 117 EØS-komitebeslutninger som innlemmet 194 rettsakter i perioden 1. januar til 8. mai 2025. Sammenliknet med fjoråret er altså antallet rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen i 2026 noe høyere enn tilsvarende periode i 2025.

8. april 2026 var det 595 rettsakter på etterslepslisten (rettsakter som er trådt i kraft i EU, men ennå ikke innlemmet i EØS-avtalen), sammenlignet med 615 rettsakter 1. oktober 2025. Siden november 2025 har antallet utestående rettsakter gått noe ned. Av de 595 rettsaktene, er 214 rettsakter fortsatt på et tidlig stadium av innlemmelsesprosessen, der samsvarsdatoen (fristen for etterlevelse i EU) passerte for mindre enn seks måneder siden.

Per 15. april 2026 var seks månedersfristen for oppfyllelse av konstitusjonelle krav, som gjelder i saker hvor rettsakter er innlemmet i EØS-avtalen med forbehold om Stortingets (og de andre EØS EFTA-parlamentenes) samtykke, utløpt for 26 EØS-komitebeslutninger, sammenlignet med 19 i oktober 2025. Her har altså antallet gått noe opp. I et EØS-parlamentarisk møte (mellom EØS EFTA-parlamentene og Europaparlamentet) i Vaduz 22. mai var representanten for Europakommisjonen spesielt kritisk til disse forsinkelsene, og til etterslepet generelt. Han viste spesielt til etterslepet i energisektoren.

Rapporten viser til viktige EØS-komitebeslutninger som er innlemmet siden i EØS-rådsmøtet 20. november i fjor (se s. 2), og merker seg EØS EFTA-kommentarene som er lagt frem siden dette møtet:

- ✓ [Horizontal issues in the EU programme proposals 2028–2034](#) (jf. EU/EØS-nytt [4. desember 2025](#))
- ✓ [Roadworthiness Package](#) (omtalt i [EU/EØS-nytt 6. mars 2026](#))
- ✓ [AgoraEU Programme Proposal](#) (omtalt i [EU/EØS-nytt 13. mars 2026](#))

- ✓ [Critical Medicines Act](#) (omtalt i [EU/EØS-nytt 24. april 2026](#))
- ✓ [The EU Space Act Proposal](#) (omtalt i [EU/EØS-nytt 30. april 2026](#))

Utestående saker

Rapporten viser videre til viktige utestående saker man ønsker en snarlig løsning på. De fleste sakene er «gjengangere» fra forrige rådsmøte, jf. omtale i [EU/EØS-nytt 27. november 2025](#). Nedfor følger en oversikt over disse med henvisning til Europalov.

Energi

- [Adgang til naturgasstransmisjonsnett: gjennomføringsbestemmelser om harmoniserte tariffstrukturer](#) (2017)
- [Adgang til naturgasstransmisjonsnett: gjennomføringsbestemmelser om mekanismer for kapasitetstildeling](#) (2017)
- [Kommisjonsforordning \(EU\) nr. 312/2014 av 26. mars 2014 om nettverkskoder for balansering av gasstransmisjonsnettet](#)
- [Kommisjonsforordning \(EU\) 2015/703 av 30. april 2015 om etablering av en nettverkskode om interoperabilitets- og datautvekslingsregler](#)
- [Kommisjonsforordning \(EU\) 2016/631 av 14. april 2016 om etablering av en nettkode om krav for nettilknytning av generatorer](#)
- [REMIT-forordningen om integritet og gjennomsiktighet i energimarkedet](#) (2011)
- [Kommisjonsforordning \(EU\) 2017/2196 av 24. november 2017 om etablering av en nettkode for nødsituasjoner og gjenoppretting](#)
- [Europaparlaments- og rådsforordning \(EU\) 2019/942 av 5. juni 2019 om opprettelse av et EU-byrå for samarbeid mellom energireguleringsmyndigheter \(revisjon\)](#) (Ren energipakke)
- [Europaparlaments- og rådsdirektiv \(EU\) 2019/692 av 17. april 2019 om endring av direktiv 2009/73/EF om felles regler for det indre marked for gass](#)
- [Europaparlaments- og rådsforordning \(EU\) 2019/943 av 5. juni 2019 om det indre marked for elektrisitet \(revisjon\)](#) (Ren energipakke)
- [Europaparlaments- og rådsdirektiv \(EU\) 2019/944 av 5. juni 2019 om felles regler for det indre marked for elektrisitet og endring av direktiv 2012/27/EU \(omarbeiding\)](#) (Ren energipakke)
- [Kommisjonens gjennomføringsforordning \(EU\) 2020/1294 av 15. september 2020 om EUs finansieringsordning for fornybar energi](#)

Statsstøtte

- [Prosedyreforordningen 1999 om statsstøtte: endringsbestemmelser 2013 \(Lov- og samtykkeproposisjon](#) fremmet av regjeringen 27.3.2026)

Mattrygghet

- [Godkjenning og merking av genmodifiserte \(GM\) næringsmidler og fôrvarer](#) (fra 2003)
- [Kontrollforordningen: utfyllende bestemmelser om unntak for kontroll av visse kategorier av dyr og varer i passasjerbagasje og forsendelse av varer til personlig bruk](#) (fra 2019)

Transport

- [Felles regler for sivil luftfart: endringer inkludert bestemmelser om offshore helikopteroperasjoner](#) (forordning fra 2016)

Konkurransopolitikk

- [Styrking av nasjonale myndigheters rolle i håndheving av konkurranseregelverket for det indre marked](#) (direktiv fra 2019)
- [Søksmål og erstatning ved overtredelse av konkurransereglene](#) (direktiv fra 2014)

Finansielle tjenester

- [Innskuddsgarantidirektivet 2014 om garanti for innskudd i banker og kredittinstitusjoner](#)
- [Revisjon av EUs finanstilsyn: endringer om sentrale motparter \(EMIR 2.2\)](#)
- [EMIR-forordningen om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre: utfyllende bestemmelser om gebyrer til ESMA for sentrale motparter etablert i tredjeland](#)
- [EMIR-forordningen om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre: utfyllende bestemmelser om vurdering av tredjelands sentrale motparters mulige påvirkning av finansiell stabilitet i EU](#)
- [EMIR-forordningen om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre: utfyllende bestemmelser om vurdering av sentrale motparter i tredjeland](#)

Miljø

- [Utslippstakdirektivet 2016 om reduserte utslipp av visse forurensende stoffer til luft](#)

Statistikk

- [Statistikk over gass- og elektrisitetspriser til industrien](#) (forordning fra 2016)
- [Statistikk om energiforbruk i husholdninger: gjennomføringsbestemmelser](#) (fra 2017)
- [Folke- og boligtellingsen i 2021: gjennomføringsbestemmelser om geokoding](#) (fra 2018)
- [Energistatistikk: gjennomføringsbestemmelser om ajourføringer](#) (forordning fra 2019)
- [Europeisk næringslivsstatistikk: gjennomføringsbestemmelser på området IKT-bruk og e-handel](#) (forordning fra 2020)

Avslutningsvis fremgår det at «*The EEA Joint Committee has reiterated its determination to work towards the rapid conclusion of these issues.*»

Fremdriftsrapporten viser videre til EØS- og Norges finansieringsmekanismer for perioden 2021–2028, der EØS EFTA-statene bidrar med 3,268 milliarder euro til 15 mottakerstater i EU. Rapporten viser til at det er inngått intensjonsavtaler med 13 mottakerstater: Polen, Estland, Slovakia, Portugal, Kroatia, Latvia, Tsjekia, Kypros, Bulgaria, Litauen, Malta, Hellas og Romania. [Det er også nylig inngått avtale med Slovenia](#). De prioriterte områdene er: (i) grønn omstilling, (ii) demokrati, rettsstat og menneskerettigheter og (iii) sosial inkludering og motstandskraft.

Rådskonklusjoner

Man vedtok i år også [felles rådskonklusjoner](#) (jf. [pressemelding](#)). Her omtales Ukraina innledningsvis, der «*The members of the EEA Council reiterated their unwavering support for Ukraine's independence, sovereignty and territorial integrity within its internationally recognised borders.*» EØS-rådet ønsker videre velkommen den politiske høynivådialogen mellom EUs Høyrepresentant for utenrikssaker og sikkerhetspolitikk og utenriksministrene fra EØS EFTA-statene, og understreket viktigheten av å fortsette praksisen med å invitere tjenestemenn fra EØS EFTA-statene til politiske samtaler, samt at ministre fra EØS EFTA-statene inviteres til uformelle ministermøter og konferanser.

Rådskonklusjonene understreker betydningen av EØS-avtalen som grunnleggende for forholdet mellom EU og EØS EFTA-statene, særlig i en tid preget av geopolitisk usikkerhet: «*It is crucial to enhance the security, resilience, strategic autonomy and competitiveness of all 30 states that are part of the Internal Market and deliver tangible results for European citizens and businesses.*» Betydningen av et nært samarbeid for å styrke økonomisk sikkerhet og motstandskraft fremheves, samt samarbeid på politikkområder som også faller utenfor EØS-avtalens virkeområde.

Rådskonklusjonene fremhevet viktigheten av å skape et næringslivsvennlig miljø for SMBer og ønsker tiltak for å forenkle regler og redusere administrative byrder gjennom ulike omnibusforslag, velkommen. Også ytterligere forenklingsinitiativ ønskes velkommen.

Rådskonklusjonene omtaler for øvrig en rekke øvrige tema, blant annet energisikkerhet: «*The EEA Council also stressed the need to fully harness the significant potential of low-carbon energy sources that are safe and sustainable within the EEA, in particular by deepening market integration and continued cross-border cooperation, thereby contributing to the global objective of tripling renewable energy capacity and strengthening Europe's energy security.*» Rådskonklusjonene viser videre til betydningen av EUs kvotehandelsystem, og ønsker velkommen det pågående arbeidet med å inkludere EØS EFTA-statene i [EUs karbonjusteringsmekanisme \(CBAM\)](#).

Når det gjelder [den militære mobilitetspakken](#) understreker rådskonklusjonene «(...) *the importance of ensuring close cooperation regarding aspects of the package that concern the EEA EFTA States and the EEA Agreement.*» Av andre konkrete saker viser rådskonklusjonene til betydningen av å innlemme [forordningen om digitale tjenester \(DSA\)](#), forordningen om [digitale markeder \(DMA\)](#) og [KI-forordningen i EØS](#). Utenriksminister Espen Barth Eide omtalte også DSA i sin EU/EØS-redegjørelse for Stortinget nå i mai, og sa da at «[Det er en prioritert oppgave for regjeringen å få dette regelverket på plass så snart som mulig.](#)»

EØS-rådet sier seg tilfreds med fremgangen med gjennomføring av den europeiske søylen for sosiale rettigheter, og erkjenner betydningen av et tettere samarbeid på helseområdet. Videre ser EØS-rådet «*forward to implementation of the EU pharmaceutical legislation and the European Health Data Space as well as to closer cooperation on health preparedness and response.*»

Rådskonklusjonene viser til behov for nær dialog om forberedelsene til EU-programmer for neste finansieringsperiode (2028–2034), og påpeker [EØS-EFTA-statenes rett til deltakelse som fastsatt i EØS-avtalen](#).

Fiskerisamarbeidet fremheves særskilt, «*which should be balanced and mutually beneficial, notably concerning the sustainable management of stocks of common interest in the North East Atlantic.*(...) *The members of the EEA Council noted with regret the severe deterioration of the North-East Atlantic mackerel stock and understood the importance of reaching in a timely manner a comprehensive and fair sharing agreement among all coastal States.*»

I en overordnet kommentar om betydningen av innlemmelse utestående rettsakter, fremhever rådskonklusjonene at «*The EEA Council recognised the necessity of pursuing the ongoing work to reduce the number of EU acts awaiting incorporation into the EEA Agreement, in order to guarantee the legal security and the homogeneity of the EEA in line with Article 102 of the EEA Agreement. At the same time, it noted that the backlog remained high and stressed the need to intensify efforts and maintain close cooperation towards quick incorporation of long-outstanding files to ensure legal certainty and homogeneity in the EEA and to ensure the proper functioning of the Internal Market. The EEA Council also underlined the importance of ensuring the timely transposition of the acquis into national legal system.*»

Offentlig referat fra EØS-rådsmøte i november 2025

[Referat fra EØS-rådsmøte 20. november 2025](#) ble offentliggjort i tilknytning til rådsmøtet 27. mai. Her ser vi nærmere på hva som ble sagt om etterslepet. Det danske EU-formannskapet, ved minister Marie Bjerre, innledet med at «*We welcome the incorporation of certain important pieces of legislation into the EEA Agreement, most notably three long pending energy acts incorporated in July – Energy Efficiency Directive, Renewable Energy Directive II and Energy Performance of Buildings Directive. We hope for increased efforts to conclude discussions on some important pending legislations. Let me specifically highlight the importance the EU attaches to a level playing field, the remaining part of the energy backlog, and the oldest, still pending, acts in the field of genetically modified food and feed.*»

Deretter fikk kommissær Valdis Dombrovskis ordet. Han viste til at det har vært en betydelig fremgang når det gjelder å redusere etterslepet innen finansielle tjenester. Videre: «*The efforts to reduce the backlog are crucial to maintain a level playing field within the EEA. This is not only a legal obligation, but also our mutual interest. And there is no room for complacency. New EEA-relevant EU acts need to be incorporated into the EEA Agreement without delay and we need to further intensify efforts to decrease the still extensive backlog of old pending files (standing currently at 638), including the pre-2021 backlog of 53 acts.*» Han kommenterte også antallet saker som avventer konstitusjonell behandling (artikkel 103-forbehold) og at «*We appreciate that the number of pending ones – older than six months – has decreased substantially from over 30 last year to just below 20 now. We appreciate the fact that this was clearly prioritised on your side.*»

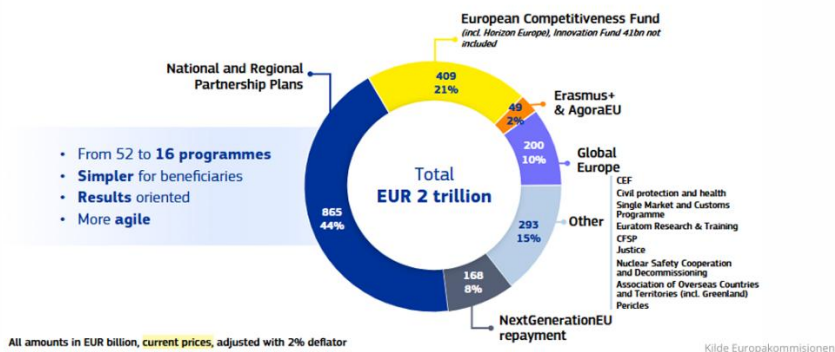
EUs vedtak to dager før møtet 20. november 2025 om å innføre beskyttelsestiltak på import av ferrolegeringer preget også diskusjonene i Brussel. Dialogen fremgår i referatet. Referatet redegjør også for orienteringsdebatten som ble avholdt om «*The EU's simplification agenda and the EEA Agreement*», og EØS EFTA-statenes synspunkt på EUs forenklingsagenda tilknyttet ulike saker.

Norsk deltakelse i EUs neste programperiode

EU-programmer utgjør en sentral del av EUs langtidsbudsjett, ofte omtalt som Multiannual Financial Framework (MFF). [Utenriksministeren orienterte om den kommende programperioden på møtet i Europautvalget 23. oktober i fjor](#). Han sa det er viktig «å være åpen om de utfordringer vi ser. Dette blir kostbart, selv om Kommisjonens foreslåtte budsjettøkning kan komme til å bli forhandlet ned av medlemstatene. Mange av forordningsutkastene har også bestemmelser om EU-preferanse og begrensninger i deltakelse for tredjeland. ... Det er også uklarheter om ivaretagelsen av EØS-avtalen når vi skal delta i styringen av programmene.» Videre sa han at «En annen utfordring er at noen av forordningsutkastene til programmene er mindre detaljerte enn vi er vant til.»

Det var 16. juli i fjor at [Europakommisjonen la fram sitt forslag til EUs neste langtidsbudsjett, inkludert EU-programmene](#). Budsjettet skal gjelde for perioden 2028-2034. Kommisjonen sa budsjettet må bli bedre tilpasset de politiske prioriteringene og at det må være enklere å justere prioriteringene i budsjettet når omstendighetene endres. Kommisjonen foreslo å samle regional- og landbruksstøtte i nasjonale partnerskapsplaner og den foreslo å samle en rekke programmer i et stort nytt [konkurransesevnefond](#). Rammen i forslaget til langtidsbudsjett var 2000 milliarder euro. Dette tilsvarer 1,26 prosent av EUs gjennomsnittlige BNP i perioden. [Dette er en økning fra 1,13 prosent av BNP i nåværende langtidsbudsjett](#).

An ambitious budget with a credible proposal for reforming the revenues to finance it.

Les mer i informasjonspakken til [møtet i Europautvalget 23. oktober 2025](#), der utenriksministeren redegjorde for forslaget.

I sitt forslag til nytt langtidsbudsjett foreslår Kommissjonen altså færre og større programmer. Nedenfor kommenteres spesielt fire programmer som er sentrale både i EU og Norge, bl.a. ut ifra budsjettstørrelse. Størst er det foreslåtte konkurranseevnefondet på 409 milliarder euro som skal samle aktiviteter i en rekke nåværende programmer for indre marked, innovasjon, rom, satellitt, forsvar, digital, helse og miljø. Kommissjonen signaliserte tidligere at den også vurderte å inkludere forskningsprogrammet Horisont Europa (2028-2034) i dette nye fondet. I det endelige forslaget er [Horisont Europa videreført som et frittstående program med et budsjett på 175 milliarder euro](#). Dette er en økning fra [93,5 milliarder euro i nåværende periode](#) (tall i løpende priser).

[Kommissjonen ønsker også å øke EUs innsats knyttet til utdanning, kultur, media og verdier blant annet for å styrke demokrati og sosial samhörighet](#). Den foreslår å videreføre utdanningsprogrammet Erasmus+ som et eget program. Programmet foreslås økt fra om lag 26 milliarder euro i nåværende periode til 41 milliarder i neste periode (løpende priser). Det er foreslått et nytt program for kultur, media og sivilsamfunn, [AgoraEU](#). Det vil samle de nåværende programmene Kreativt Europa og programmet for medborgere, likestilling, rettigheter og verdier ([Cerv+](#)). Det er foreslått et budsjett på om lag 9 milliarder euro. [Dette er om lag en dobling i forhold til de to programmene i nåværende periode målt i løpende priser](#).

Forslaget til langtidsbudsjett og de ulike programmene blir nå diskutert i Rådet og Europaparlamentet.

Status i Europaparlamentet

[Europaparlamentet vedtok sin overordnede posisjon til langtidsbudsjettet 28. april i år](#). Parlamentet vil ha et større budsjett enn det Kommissjonens har foreslått, at EU skal ha større direkte inntekter og at budsjettet stadig må øremerke midler til blant annet landbruk og regioner, jf. [Stortingets EU/EØS-nytt 30. april](#). Europaparlamentet må gi samtykke til budsjettet og flertallet truer med å nekte dette dersom ikke medlemslandene tar hensyn til Parlamentets posisjon, jf. [også omtale på den svenske europaportalen](#).

Parlamentet skal også vedta innstillinger til de ulike programmene. Både forskningsprogrammet og konkurranseevnefondet behandles i industri-, forsknings- og energikomiteen (ITRE). Christian Ehler (EPP, Tyskland) er saksordfører for forslaget til nytt forskningsprogram. [Ehler la fram sitt utkast til innstilling 3. mars i år](#). Han tar blant til orde for separate styringssystemer for forskningsprogrammet og konkurranseevnefondet og å videreføre styringssystemet for Det europeiske forskningsrådet.

Ehler er sammen med Dan Nica (S&D, Romania) også saksordfører for konkurranseevnefondet. [I deres utkast til innstilling er de enige i at aktiviteten i fondet og forskningsprogrammet må ses i nær sammenheng](#). De legger vekt på at resultater fra forskningsprogrammet skal utløse støtte gjennom fondet basert på teknologisk modenhet og industrielle vurderinger. De ønsker mer penger til fondet, en detaljert budsjettfordeling mellom ulike områder og fleksibilitet i utbetalingen av midler.

I tillegg til et stort antall endringsforslag som er lagt fram av andre parlamentarikere til behandlingen i ITRE, er det også flere andre komiteer som har kommet med en rekke endringsforslag, jf. Europaparlamentets Legislative Observatory for [forslaget til Horisont Europa og forslaget til Konkurranssevnefond](#). Spesielt er det mange endringsforslag knyttet til Konkurranssevnefondet der det er mer enn 3600 endringsforslag i komiteen. Det er tentativt lagt opp til at ITRE skal votere over de to forslagene 10. september.

[Saksordfører for utdanningsprogrammet Erasmus+](#) Bogdan Andrzej Zdrojewski (EPP, Polen) la fram sitt utkast til innstilling 12. mai. Fristen for øvrige medlemmer til å fremme endringsforslag er 10. juni. [Saksordfører for AgoraEU](#) Emma Rafowicz (S&D, Frankrike) la fram sitt utkast til

innstilling 11. mai. Her er frist for endringsforslag 11. juni. Votering i kultur- og utdanningskomiteen som har ansvar for disse to programmene, er tentativt satt til 28-29. september og 19. oktober respektivt.

Status i Rådet

EUs Europa-ministrer drøftet [langtidsbudsjettet på møtet i Det allmenne rådet 26. mai](#). [Den svenske Europaportalen skrev etter møtet at «Budgetstriden i Bryssel hårdnar»](#). Det er få om noen land som har helt identiske prioriteringer for budsjettet. Det går likevel et sentralt skille mellom de ni landene som er netto bidragsytere og de 16 som er netto mottakere. Disse 16 er spesielt opptatt av å beholde størrelsen på utjevnings-, landbruks- og fiskeripolitikken. [De la fram et felles posisjonsdokument i forkant at møtet 26. mai](#). De ni landene som er netto bidragsytere ønsker grovt sagt et mindre budsjett enn det Kommisjonen har foreslått og de ønsker (i større eller mindre grad) også å prioritere forsvar (inkludert støtte til Ukraina), konkurransevne og å koble budsjettutbetalinger til overholdelse av rettsstatsprinsipper.

Det er også ulike syn på hvordan budsjettet skal finansieres, jf. [også denne artikkelen i Agence Europe](#). Dette gjelder bl.a. innføring av det som omtales som egne midler. Egne midler innebærer at deler av inntektene fra bl.a. EUs kvotehandelssystem, avgifter på uinnsamlet elektronisk avfall og tobakksavgift går direkte inn i EUs budsjett, slik Kommisjonen har foreslått. Det er også uenighet om videreføring av rabatten som fem netto bidragsytere har på sine bidrag og felles låneopptak

Rådet drøfter også de ulike programmene. Det ble enighet om et [forhandlingsmandat for AgoraEU 11. mai](#) og [samme dag for Erasmus+](#). Det er ennå ikke enighet om mandatet for Konkurranssevnefondet og Horisont Europa. [Agence Europe skriver at det på møtet i Det allmenne rådet 26. mai](#) bl.a. var uenighet om i hvor stor grad kriterier knyttet til prosjektene skal avgjøre utbetalinger fra Konkurranssevnefondet. Land i sør og øst er redd at dersom støtte kun baseres på vurdering av prosjektene, vil deres virksomheter tape kampen om pengene.

Da langtidsbudsjettet ble drøftet av [EUs stats- og regjeringssjefer på det uformelle toppmøtet på Kypros 23.-24. april](#), tok rådspresident Antonio Costa til orde for at langtidsbudsjettet burde vedtas i løpet av inneværende år. Han sa det er nødvendig for å sikre effektiv gjennomføring av budsjettet fra starten av 2028. [Politico skrev at en del også argumenterer for tidlig enighet på grunn av det kommende presidentvalget i Frankrike](#). Samtidig er forhandlingene om langtidsbudsjettet kompliserte og krever enstemmighet blant medlemslandene. I tidligere forhandlinger har enighet om budsjettet som regel kommet i tolvte time. Dersom det blir tilfelle også denne gangen, vil det først komme en enighet mot slutten av 2027.

Norsk deltakelse og posisjoner

[EØS-EFTA-landene la 18. november i fjor fram en kommentar om horisontale spørsmål knyttet til forslagene til EU-program for neste periode](#) (omtalt i [EU/EØS-nytt 4. desember 2025](#)). Kommentaren viser bl.a. til rettighetene EØS-avtalen gir til deltakelse i programmene og ber om at dette presiseres gjennom endringer i de foreslåtte forordningene som regulerer programmene. Kommentaren uttrykker også bekymring for noen av kravene som er foreslått for å kvalifisere til deltakelse og sier EØS-EFTA-landene må få tilgang til alle styrende organer. [Det ble også lagt fram en EØS-EFTA-kommentar 5. mars i år som støtter hovedelementene i AgoraEU](#) (omtalt i [EU/EØS-nytt 13. mars 2026](#)). Den oppfordrer til etablering av en egen programkomité og ber om avklaringer om hvordan fleksibilitet til å flytte midler mellom de tre hovedområdene i programmet skal fungere i praksis.

Inneværende periode deltar Norge i Erasmus+, Horisont Europa og nesten alle av programmene som er foreslått samlet i konkurransevnefondet. Unntaket er miljøprogrammet LIFE som Norge ikke har ønsket å delta i, og satellittprogrammet Iris2 (Secure Connectivity) som Norge bare nylig har fått en avtale om deltakelse i. AgoraEU vil samle de nåværende programmene Kreativt

Europa som Norge er med i og programmet for medborgere, likestilling, rettigheter og verdier (Cerv+) som Norge ikke er med i. [Se også denne oversikten fra Utenriksdepartementet over norsk programdeltakelse i innværende budsjettperiode.](#)

Utenriksminister Espen Barth Eide berørte deler av programsamarbeidet i [sin redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker 12. mai i år](#). Han viste til at Norge ser på «mulighetene for å bidra gjennom AgoraEU-programmet» til å styrke europeisk demokrati i bred forstand. Han sa også at regjeringen «jobber for muligheten for full norsk deltagelse i EUs neste romprogram gjennom EØS-avtalen – uten begrensninger», men kommenterte ikke Konkurranssevnefondet generelt. Han nevnte heller ikke Erasmus+ og Horisont Europa. Regjeringen har tidligere orientert Europautvalget om disse programmene. 27. november fjor orienterte [forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland om forslagene til Erasmus+ og Horisont Europa](#), og [næringsminister Cecilie Myrseth orienterte om forslaget til konkurransevnefond](#) 27. januar i år.

Utenriksdepartementet leder en interdepartemental koordineringsgruppe som skal vurdere deltagelse i programmene. Det er videre bl.a. igangsatt en tverrdepartemental arbeidsgruppe for å diskutere tverrgående problemstillinger og sikre en helhetlig vurdering av forslaget til konkurransevnefond. Der diskuteres også ulike departementers prosess med å vurdere av deltagelse i programdeler under deres ansvarsområder. Det er avholdt flere dialog- og innspillmøter knyttet til programmene. Senest holdt Kultur- og likestillingsdepartementet et dialogmøte om AgoraEU 26. mai. Det er utarbeidet EØS-notat om alle de fire programmene som er spesielt kommentert ovenfor:

- [Horisont Europa](#) (inneholder informasjon unntatt offentlighet)
- [Erasmus+](#)
- [Konkurranssevnefondet](#)
- [AgoraEU](#) (inneholder informasjon unntatt offentlighet)

På møtet i Europautvalget 27. januar sa næringsministeren bl.a. at «*Vi vil selvfølgelig komme tilbake til Stortinget om norsk deltagelse [i konkurransevnefondet], og vi må gi en foreløpig tilbakemelding til EU om deltagelse i februar i 2027. Vårt budskap i denne fasen er at EØS-landene må få deltakerrettigheter i neste programperiode, men innlemmelse av rettsaktene om programmene krever selvfølgelig Stortingets samtykke. Spørsmålet om deltagelse og ikke minst kostnader behandles selvfølgelig i den ordinære budsjettprosessen.*»

Ny politisk erklæring om migrasjon og menneskerettigheter vedtatt på utenriksministermøtet i Europarådet

15. mai i år vedtok ministerkomiteen i Europarådet den såkalte «[Chişinău-erklæringen](#)», der statene kommenterer viktige bestemmelser i [Den europeiske menneskerettskonvensjon \(EMK\)](#), og særlig anvendelsen av disse i asyl- og migrasjonsspørsmål. I [Europarådets egen nyhetssak om erklæringen](#), vises det til at den er et konsensusdokument, som «*brings together national viewpoints and Strasbourg case-law*». Europarådets generalsekretær Alain Berset omtaler erklæringen som «*a very strong – and very welcome – signal of firm support for the European Convention on Human Rights, and the Court in Strasbourg, among all 46 of our member states.*» Ifølge [Justisdepartementets pressemelding av 21. mai i år](#), er Norge blant landene som har vært svært opptatt av å få til «*konsensus om erklæring som opprettholder handlingsrommet innenfor EMKs rammer, uten å utfordre EMK og EMDs uavhengighet, legitimitet og autoritet.*»

Erklæringen innledes med en påminnelse om konvensjonens store betydning for menneskerettigheter, rettsstat, demokratisk sikkerhet og fred i Europa, og statenes «*deep and abiding commitment*» til konvensjonen. Deretter understrekes statenes skjønnsmargin og at det er medlemsstatene som har hovedansvar for å sikre de rettigheter og friheter som følger av EMK. EMD «*acts as a safeguard for individuals whose rights and freedoms are not secured at the national*

level and may deal with a case only after all domestic remedies have been exhausted. It does not act as a court of fourth instance.»

En stor del av dokumentet handler om praktiseringen av konvensjonen i asyl- og utlendingssaker, og særlig om artikkel 3 (forbudet mot tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff) og artikkel 8 (respekt for privatliv og familieliv) som hinder for utsendelse av utlendinger. EMK artikkel 3 skiller seg fra mange andre konvensjonsbestemmelser ved at forbudet er absolutt: Statene kan ikke gjøre unntak fra forbudet grunnet andre tungtveiende hensyn. På denne bakgrunnen peker komiteen på at terskelen må være høy, og «*be clearly and consistently applied at all levels, avoiding unnecessary constraints on decisions to extradite, or to expel foreign nationals.*» At kriminelle ikke kan utleveres, «*may give rise to impunity, allowing a person to evade justice in a country in which they have committed an offence, simply by virtue of having left that country. All possible steps must therefore be taken to avoid this, consistent with Convention obligations.*» Manglende helsestell i staten man sendes til vil bare «*in very exceptional circumstances described in the Court's case law*» føre til brudd på artikkel 3. Når det gjelder brudd på retten til familieliv etter artikkel 8, viser erklæringen igjen til at statene har primæransvaret for å sikre at dette overholdes. Dersom nasjonale myndigheter og domstoler har gjort en avveining av de relevante hensynene i saken i henhold til kriterier som følger av EMDs praksis, «*the Court would require strong reasons to substitute its view for that of the domestic courts*».

Erklæringen omtaler deretter en del kjente problemstillinger på migrasjonsfeltet, som masseankomster, organisert migrasjonspress og bruken av kontroversielle «retursentre» i tredjeland. Her åpnes det for nye tilnæringsmåter, forutsatt at statene overholder sine forpliktelser etter EMD.

Erklæringen er resultatet av forhandlinger det siste året, etter at ni europeiske land, anført av Danmark og Italia, i mai i fjor publiserte et åpent [brev](#) med kritikk av Den europeiske menneskerettsdomstolens (EMD) tolkning av konvensjonsrettighetene i utlendingssaker. Brevet kritiserte særlig «*cases concerning the expulsion of criminal foreign nationals where the interpretation of the Convention has resulted in the protection of the wrong people and posed too many limitations on the states' ability to decide whom to expel from their territories.*» Generalsekretær Ber-set [uttrykte seg den gangen kritisk](#), og understreket blant annet at «*In a society governed by the rule of law, no judiciary should face political pressure. Institutions that protect fundamental rights cannot bend to political cycles. If they do, we risk eroding the very stability they were built to ensure.*» Den vedtatte erklæringen er som nevnt et konsensusdokument, og sammenliknet særlig med det opprinnelige brevet fra de ni landene, er den mindre vidtrekkende, blant ved at den i utstrakt grad viser til EMDs eksisterende rettspraksis og etablerte prinsipper.

Norge var ikke blant de ni statene som undertegnet dette brevet, men det fikk betydelig oppmerksomhet her i landet, se bl.a. omtale på [nettstedet Rett24](#). Norge sluttet seg derimot til et [nytt brev, denne gangen undertegnet av 27 land](#), sendt 10. desember 2025. Den norske tilslutningen til brevet av 10. desember har vært omdiskutert, se blant annet [Rett24s omtale av erklæringen](#), med lenker til debatt mellom [professor Eirik Bjørge](#) og [professor Ole Gjems-Onstad](#).

Erklæringen er et politisk dokument. [Norges institusjon for menneskerettigheter \(NIM\)](#) uttaler følgende om effekten av erklæringen på sine hjemmesider: «*En slik erklæring er ikke rettslig bindende, og endrer ikke innholdet i EMK. Den uttrykker verdioppfatninger og bekymringer og politiske syn fra Europarådets medlemsstater. Når slike verdioppfatninger er uttrykk for konsensus blant medlemsstatene, kan EMD se hen til det i sin tolkning av konvensjonen. Endringer i konvensjonen kan bare gjøres ved at Europarådets medlemsstater framforhandler tilleggsprotokoller til konvensjonen, men det er ikke gjort i dette tilfellet.*» Til tross for at erklæringen viser til eksisterende prinsipper og ikke er bindende, peker likevel flere på at den på sikt kan bidra til å svekke EMKs beskyttelse i utlendingssaker. Det har blant annet vært [fremholdt](#) at

«[A]lthough cloaked in reassuring language, given its origins, the declaration is likely to go in only one direction – a permanent weakening protection for migrants», og at den [vektlegger statenes interesser sterkt, selv om EMKs formål er å beskytte enkeltmennesker](#). Flere viser dessuten til at bekymringene om at EMK hindrer utvisning av kriminelle, er overdrevet: Det er svært sjelden EMD slår ned på statenes praksis i utlendingssaker. Et [dokument publisert av domstolen selv i februar](#), og [sikkert av blant annet NIM](#), viser at bare 2 % av EMDs saker gjelder migrasjon, og at EMD har funnet brudd på konvensjonen bare i ca. 6 % av disse.

Oppfølgingen av EUs digitale forenklingspakke

Europakommisjonen presenterte 19. november 2025 en [pakke med forenklingsforslag på det digitale området](#) (Omnibus VII). Pakken inkluderer blant annet et forordningsforslag for å forenkle regelverket for kunstig intelligens (KI-omnibus) og et forordningsforslag for å forenkle det digitale regelverket, samt et forordningsforslag om etablering av en [europeisk digital lommebok for bedrifter](#) (European Business Wallet) som skal gjøre det enklere å drive næringsvirksomhet i ulike EU-land. Det er så langt vi kan se ikke utarbeidet EØS-notater til de tre forordningsforslagene.

I Norge er det Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet som har ansvar for oppfølgingen av regelverkspakken, og [digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tung var like etter fremleggelsen i Brussel](#) for å få en orientering om EUs forenklingsforslag på det digitale området.

[Tung var også i Brussel i februar i år for å diskutere EUs digitale regelverk](#), og sa i den forbindelse om Kommisjonens forenklingspakke: «Kommisjonens forslag innebærer blant annet å endre deler av KI-forordningen, noe som får direkte betydning for hvordan regelverket skal gjennomføres i norsk rett. Det er positivt at EU-kommisjonen har lyttet til innspillene om behovet for forenklinger som styrker europeisk konkurransekraft. Mange bedrifter, særlig små og mellomstore, opplever regelverket på digitaliseringsområdet som krevende».

KI-omnibus

Europaparlamentet og Rådet kom 7. mai frem til en [foreløpig enighet om forslaget som skal forenkle og oppdatere EUs regelverk for kunstig intelligens](#), etter at EU-institusjonene vedtok sine [forhandlingsposisjoner tidligere i år](#). Den foreløpige enigheten ble [godkjent av Rådets underutvalg \(Coreper\) i et møte 13. mai](#). Parlamentets indre markedskomite (IMCO) og justiskomite (LIBE) skal [stemme over den foreløpige enigheten 2. juni](#), deretter venter [plenumsbehandling senere i juni](#).

[Forhandlingsresultatet](#) om KI-omnibus innebærer [faste utsatte tidsfrister for bruk av høyrisiko-systemer](#): 2. desember 2027 for selvstendige høyrisiko KI-systemer og 2. august 2028 for høyrisiko KI-systemer som er innebygd i regulerte produkter. Kommisjonen foreslo opprinnelig at fristene skulle gjelde så snart det var vedtatt nødvendige standarder og støtteverktøy, men senest fra 2. desember 2027. Bakgrunnen for Kommisjonens forslag om å utsette tidsfristene var fraværet av harmoniserte standarder, veiledning og samsvarsverktøy, blant annet at Kommisjonens [retningslinjer for høyrisiko KI-systemer har blitt forsinket](#) (se omtale lenger ned).

Det er også bestemt utsatte tidsfrister på andre områder, som innføringen av «regulatoriske KI-sandkasser» på nasjonalt nivå (2. august 2027), og utsettelsen av fristen for når leverandører av KI-generert innhold må levere transparensløsninger (som vannmerking) blir redusert fra 6 til 3 måneder (2. desember 2026).

Forhandlingsresultatet om KI-omnibus gjeninnfører plikten for leverandører til å registrere KI-systemer i en EU-database for høyrisikosystemer, der de anser at systemene kan unntas fra høyrisikoreglene. Avtalen gjeninnfører også standarden om streng nødvendighet for prosessering av spesielle kategorier av personopplysninger for å oppdage og korrigere skjevheter i KI-systemer.

Det er forhandlet frem et kompromiss om regelverket for industriell KI og samspillet med sektorspesifikk lovgivning i sektorer som medisinsk utstyr, leketøy, heiser, maskiner og vannfarkoster. Her er det enighet om å innføre en mekanisme som skal gjøre det mulig å løse situasjoner hvor sektorspesifikk lovgivning har lignende KI-spesifikke krav som KI-forordningen, ved å begrense forordningens anvendelse i disse tilfellene ved bruk av gjennomføringsrettsaker.

Det ble også inngått et kompromiss for å unnta utstyr underlagt [maskinforordningen](#) fra KI-forordningens virkeområde. Kommisjonen får her myndighet til å vedta delegerte rettsakter i henhold til maskinforordningen, som skal tilføye helse- og sikkerhetskrav for høyrisiko KI-systemer. [Politico skriver](#) at dette unntaket spesielt var en seier for Tyskland «*after top officials including Chancellor Friedrich Merz pushed for the change to keep tech heavyweights Siemens and Bosch competitive*». Sentrum høyre-grupper i Parlamentet skal ha [forsøkt å få et tilsvarende unntak for flere produktområder](#), som medisinsk utstyr og radioutstyr, men fikk ikke gjennomslag for det.

I forhandlingsresultatet om KI-omnibus ligger også innføringen av et forbud mot såkalt «avklednings-KI», som er KI-systemer som genererer innhold som er seksuelt eksplisitt eller intimt og ligner en identifiserbar virkelig person uten vedkommendes samtykke, samt materiale som involverer seksuelt misbruk av mindreårige. [Parlamentet skriver i sin pressemelding](#) at forbudet vil gjelde fra 2. desember 2026, og dekke bilder, video og lyd: «*The prohibition applies to: placing AI systems on the EU market with the purpose of creating such content; placing them on the EU market without reasonable safety measures to prevent such creation; deployers using these systems for the purpose of creating such content*».

Både KI-forordningen, og DSA, som også benyttes mot «avklednings-KI», er merket som EØS-relevante, men ingen av dem er foreløpig innlemmet i EØS-avtalen. Hvis de foreslåtte endringene i KI-omnibus vedtas vil de inntil videre ikke få virkning i Norge, fordi selve KI-forordningen ikke er innlemmet. Regjeringen har imidlertid varslet at de ønsker å ta inn både KI-forordningen og DSA i EØS-avtalen, og [lovforslag om nasjonal inkorporering av DSA](#) og [KI-forordningen](#) ble sendt på høring sommeren 2025.

Når det gjelder DSA, sa utenriksminister Espen Barth Eide i sin [europapolitiske redegjørelse 12. mai](#) at det «*er en prioritert oppgave for regjeringen å få dette regelverket på plass så snart som mulig. Samtidig går Norge foran i Europa med vårt forslag om aldersgrenser for barn i sosiale medier. Beskyttelse av barn på nett er en av våre viktigste oppgaver, og vi tar barns digitale sikkerhet på største alvor*». VG skriver at [forsinkelsen med innlemmelse av DSA skyldes uenighet med Europakommisjonen](#) om hvem som skal håndheve den nye aldersgrensen regjeringen vil innføre for sosiale medier. «*Striden handler om hvorvidt det er ESA eller EU-kommisjonen som skal håndheve loven og ha myndighet til å ilegge gebyrer i Norge*», sier jusprofessor Halvard Haukeland Fredriksen til avisen. Se også [omtale i Rett24](#).

Samtidig foregår nasjonale, politiske prosesser om flere av de samme spørsmålene som KI-omnibus berører. Stortinget fattet, [ved behandlingen av Meld.St. 32 \(2024 – 2025\) Trygg oppvekst i et digitalt samfunn](#), et [anmodningsvedtak \(Vedtak 509\)](#) der Stortinget ber regjeringen «*utrede og komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som forbyr å generere og spre ulovlig innhold, deriblant seksualiserte «deepfake»-bilder av personer, og dessuten gjennomgå regelverket og fremme forslag for å sikre en effektiv håndheving av personers vern mot manipulert innhold av egen person, herunder botelegging av teknologiselskaper som sprer slikt innhold*».

Retningslinjer for høyrisiko KI-systemer

Europakommisjonen la 19. mai frem et [utkast til retningslinjer for høyrisiko KI-systemer](#), som skal hjelpe leverandører og KI-distributører med å vurdere om systemene deres er høyrisiko eller ikke. Det ble samtidig åpnet en høring som varer til 23. juni.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet skriver i en [pressemelding om høringen 26. mai](#) at de tidligere har «gitt innspel til EU sitt KI-kontor om at retningslinjene er utfyllende og praktiske». Digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tung uttaler i pressemeldingen: «Regjeringa ønskjer å innføre KI-forordninga i norsk lov og sikre like rammevilkår for norske verksemder som dei europeiske. Derfor er det positivt at norske verksemder får hjelp til å finne ut kva for krav som gjeld for KI-systemet dei vil utvikle eller ta i bruk. Eg oppmodar alle interesserte til å gå gjennom utkastet til retningslinjene og vurdere om det trengst meir eller tydelegare informasjon».

Departementet skriver i pressemeldingen at reglene for høyrisiko først vil gjelde i Norge når KI-forordningen er innlemmet i EØS-avtalen og loven om kunstig intelligens er vedtatt av Stortinget: «No arbeider departementet med å førebu ein lovproposisjon til Stortinget. Når endringane i omnibus er kunnngjort, vil dei bli sendt på høyring. Målet er at norske reglar skal kunne tre i kraft så raskt som mogleg etter at KI-forordninga med dei vedtatte endringane er tatt inn i EØS-avtalen».

Forenkling av det digitale regelverket

Forordningsforslaget om forenkling av det digitale regelverket gjennomfører en rekke målrettede endringer i samt sammenslåinger og opphevelse av eksisterende rettsakter på det digitale området. Det foreslås blant annet endringer i personvernforordningen (GDPR) og konsolideringer av flere rettsakter på dataområdet i dataforordningen (Data Act).

GDPR

Når det gjelder endringene i personvernforordningen, skriver Kommisjonen i [spørsmål og svar-dokumentet](#) at forslaget blant annet presiserer definisjonen av personopplysninger, gir juridisk klarhet om bruk av personopplysninger til bruk i KI, og forenkler visse forpliktelser for bedrifter og organisasjoner, for eksempel ved å avklare når de må gjennomføre konsekvensanalyser for personvern og når og hvordan de skal varsle brudd på datasikkerhet til tilsynsmyndighetene.

Kommisjonen skriver videre at «Forslaget om en digital omnibus kodifiserer en nylig dom fra Domstolen. Med de nye regler kan datasæt deles og anvendes, forutsatt at den tredjepart, der modtager datasættene, ikke har mulighet for at genidentifisere den enkelte. De dataansvarlige, der pseudonymiserede datasættet, bærer fortsatt alle forpliktelsene i henhold til GDPR. I betragtning af den hurtige teknologiske udvikling, men også de mange forskellige muligheder, som virksomhederne kan have for at pseudonymisere eller vende pseudonymiseringen af data, vil Kommissionen desuden kunne udstede gennemførelsesretsakter for at afspejle denne udvikling».

Forslaget ligger nært opptil EU-domstolens avgjørelse i sak [C 413/23 P, EDPS mot SRB](#) (også omtalt i [EU/EØS-nytt 15. september 2025](#)), der domstolen kom til at [pseudonymiserte data](#) ikke utgjør personopplysninger for den som ikke har mulighet til å knytte opplysningene til bestemte personer.

Andre endringer i GDPR omfatter blant annet nye regler om bruk av personopplysninger for trening av KI-modeller. Ifølge Kommisjonens spørsmål og svar-dokument «kan personopplysninger behandles for AI-modeller, så lenge enhver anvendelse i en spesifik situation ikke er i strid med EU-retten eller national ret, og så lenge behandlingen oppfyller alle kravene i GDPR. Forslaget gir denne behandling strenge garantier og sikrer, at registrerede har ubetinget ret til at gjøre innsigelse mod behandlingen af deres personopplysninger».

[Forbrukerrådet](#) og den europeiske forbrukerorganisasjonen [BEUC](#) er blant organisasjonene som har kritisert forenklingsforslaget for å svekke forbrukerrettigheter.

Forslaget introduserer også forenkling av rapportering knyttet til cypersikkerhet, ved etablering av ett kontaktpunkt hvor selskaper kan oppfylle alle forpliktelser til rapportering av slike hendelser. Kommisjonen foreslår også å modernisere reglene for informasjonskapsler (cookies), ved å redusere visning av slike bannere, samt gi brukere mulighet til å gi sitt samtykke med et enkelt klikk og lagre preferanser i nettleserinnstillinger.

Dataområdet

På dataområdet foreslår Kommisjonen blant annet å oppheve [det åpne datadirektivet \(ODD\)](#) og [dataforvaltningsforordningen](#) (Data Governance Act, DGA) og konsolidere dette regelverket i [dataforordningen \(Data Act\)](#). Kommisjonen foreslår også å trekke tilbake to andre rettsakter på dataområdet ([FFD-forordningen om fri flyt av ikke-personlige data](#) og [P2B-forordningen om forbindelser mellom onlineplattformer og virksomheter](#)).

Den danske regjeringen skriver i et [departementsnotat](#) 21. mai at Kommisjonen med forenklingforslaget ønsker å oppnå økt datadeling, mer juridisk klarhet og flere muligheter for å dele, gjenbruke og behandle data. Det skal gjøres dels ved å konsolidere eksisterende dataregelverk i en lovgivning, og dels ved å foreta ytterligere endringer i dataforordningen: «*Datastyringsforordningens regler om videreanvendelse af offentlige data, som er underlagt tredjeparters rettigheter (pga. beskyttelse af persondata, intellektuelle ejendomsrettigheder og kommerciel fortrolighed), videreføres i dataforordningen sammen med regler om videreanvendelse af offentlige data fra åbne data-direktivet, hvor få elementer skrives sammen. Dertil indgår nye artikler, som tillader offentlige myndigheder at opkræve højere gebyrer, hvis data skal videregives til udbydere af meget store onlineplattformer og meget store onlinesøgemaskiner*».

Forslaget om forenkling av det digitale regelverket er fortsatt til behandling i Europaparlamentet og Rådet.

Oppdatering om enkeltsaker i samarbeidet med EU på sikkerhet og beredskap
Utenriksdepartementet har varslet at utenriksministeren vil orientere om tre enkeltsaker i samarbeidet med EU på sikkerhet og beredskap. Disse tre sakene omtales kort nedenfor:

EØS-innlemmelse av EDIP

[EUs forsvarsindustriprogram](#) (EDIP) har som formål å styrke og modernisere Europas forsvarsindustri, øke produksjonskapasiteten og sikre Europas væpnede styrker tilgang til materiell med banebrytende teknologi. EDIP skal bygge bro fra kortsiktige ordninger (se omtale av [EDIPRA](#) og [ASAP](#)) til mer strukturell og langsiktig tilnærming. Programmet har et budsjett på €1,5 milliarder. Av dette utgjør EUs og Ukrainas bilaterale avtale om *Ukraine Support Instrument* (USI) €300 millioner. USI gjelder kun for medlemsstatene og Ukraina.

Regjeringen skrev i [Prop. 1 \(2025-2026\) Forsvarsdepartementet](#) (på side 21) at «*EU vil i løpet av 2025 presentere et forsvarsindustrielt program (EDIP) som vil sette i system de mange programmene som er rettet mot forsvarsindustrien i Europa, og det er besluttet at Norge skal søke deltakelse i EDIP.*»

EDIP er etablert gjennom Europaparlaments- og Rådsforordning [\(EU\) 2025/2643](#) om et europeisk forsvarsindustriprogram. Forordningen er merket EØS-relevant. [Regjeringen](#) ønsker å innlemme forordningen i EØS-avtalens protokoll 31 om frivillig samarbeid. Regjeringen forventer at Norges deltakelse i EDIP for perioden 2026-2028 vil koste anslagsvis 328 millioner kroner. Det er ikke lagt frem en egen Prop. S for forslaget ennå. Det fremgår heller ikke av [Stortingets liste](#) over meldte saker fra regjeringen ila. vårsesjonen 2026.

I [EØS-notatet](#) (posisjonsnotat) fra 8.mai 2026 skrev regjeringen at Stortinget bør involveres av flere grunner: «*Blant annet vil norsk deltakelse i EDIP innebære økonomiske forpliktelser over*

flere år, som gjør det nødvendig å innhente Stortingets samtykke i medhold av Grl. § 26 annet ledd. Enkelte bestemmelser i EDIP vil dessuten inneholde elementer av myndighetsoverføring. Dette knytter seg spesifikt til Kommisjonens myndighet til å gi pålegg og overtredelsesgebyr overfor. Det oppstår også enkelte spørsmål om myndighetsoverføring når det gjelder oppgavene til «European Anti-Fraud Office» (OLAF). Det er til vurdering hvilke tilpasninger som er nødvendige ved innlemmelse i EØS-avtalen.»

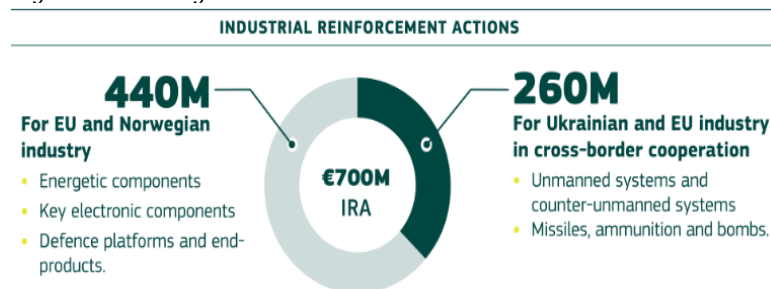
I forbindelse med fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett meddelte regjeringen 12. mai 2026 at [Regjeringen tar Norge inn i EDIP](#). I selve forslaget til revidert budsjett, [Prop 96 S \(2025-2026\)](#) side 208, fastslår regjeringen at Norges deltakelse i EDIP forutsetter samtykke fra Stortinget: «Med forbehold om Stortingets samtykke har regjeringen besluttet at Norge skal delta i EDIP og at forordning 2023/2418 «EDIP-forordningen» innlemmes i EØS-avtalens protokoll 31 for frivillig samarbeid. EDIP-programmet vil være en videreføring av programmene for økt produksjonskapasitet (ASAP) og felles anskaffelser (EDIRPA) der Norge allerede deltar. Regjeringen foreslår at kostnadene dekkes innenfor den militære delen av Nansen-programmet.»

I [Innst. 426 S \(2023–2024\)](#) til langtidsplanen for forsvarssektoren forventet en samlet forsvarskomite: «... at regjeringen, på lik linje med nærstående EU-land, utnytter handlingsrommet i EØS-avtalen fullt ut for å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser.» I innstillingen viste komiteen også til at dagens forsvarsindustrielle strategi slik den er formulert i Meld. St. 17 (2020–2021), kapittel 7, bør videreføres og oppdateres. I Meld. St. 17 (2020–2021) fremhevet regjeringen bl.a. et ønske om å: «Bli tettere integrert i det europeiske forsvarsmarkedet og sikre norsk forsvarsindustri bedre markedsadgang og samarbeidsmuligheter i Europa.» Det synes derfor å være en positiv holdning til økt samarbeid med EU for forsvarsindustrien, samtidig har regjeringen satt et forbehold om Stortingets samtykke i revisert budsjett.

EDIP består av en [rekke elementer](#) bl.a.:

[Industrial Reinforcement Actions](#) (IRA) med over €700 millioner for å trappe opp produksjonskapasiteten til forsvarsindustrien i EU, Norge og Ukraina. Industrien i EU og Norge kan få støtte til 35 prosent av godkjente kostnader (med mulighet for 50 prosent), mens industrien i Ukraina kan få støtte inntil 100 prosent.

Figur 1: Fordelingen av midler i IRA

[Common Procurement](#) (felles anskaffelsestiltak) for forsvarsmateriell som dronebekjempelse, luftvern og stridssystemer for bakke og sjø med budsjett på €240 millioner. Støtte på inntil €20 millioner per prosjekt kan gis til konsortier med bedrifter fra medlemsstatene og Norge. Ordningen er en videreføring av [EDIRPA](#).

[Europeiske forsvarsprosjekter av felles interesse](#) (EDPCI) med budsjett på €325 millioner for 2026 og 2027. Ordningen skal styrke medlemsstatenes, Norge og Ukrainas militære kapasiteter av felles europeisk interesse innenfor alle domener. Minst fire av EUs medlemsland, Norge og Ukraina må gå sammen for å etablere en EDPCI.

Forsvars- og sikkerhetsindustriens forening (FSI) hadde [dialogmøte om EDPCI](#) den 29. mai 2026. Ifølge FSI har Norge uttrykt interesse for å delta i fire EDPCIer:

- Space
- Maritim
- IAMD (Integrated Air and Missile Defence)
- Droneforsvar

Detaljene i ordningen vil bli nærmere avklart etter at Rådet formelt har fattet vedtak om å etablere EDPCI. Ifølge FSI vil EDPCI-budsjettet trolig øke i EUs langtidsbudsjett fra 2028. Kommisjonen har foreslått å femdoble forsvar og romkomponenten i [langtidsbudsjettet for 2028-2034](#) til €131 milliarder. Denne satsingen skal bidra til å etablere en ekte [European Defence Union](#), ifølge Kommisjonen.

I tillegg omfatter EDIP et fond for å fremskynde omstillingen av forsvarsindustriens forsyningskjeder (FAS), en struktur for felles eierskap av forsvarsutstyr (SEAP), en salgsmekanisme for europeisk forsvarsmateriell (EMS), et regime for forsyningsikkerhet for forsvarsutstyr og et forsvarsindustrielt beredskapsråd. Se omtale i regjeringens [EØS-notat](#).

Første informasjonsrunde om AGILE-forslaget

Europakommisjonen la i mars 2026 frem forslag til en forordning om å etablere et [program for smidig og rask forsvarsinnovasjon](#) (*Agile and Rapid Defence Innovation*, AGILE). [AGILE](#) er et nytt verktøy for å finansiere raskere utvikling og testing av banebrytende forsvarsteknologi. Erfaringene fra Russlands krig mot Ukraina viser at korte innovasjonssykluser, med rask utvikling og bruk av ny teknologi i felten, er helt avgjørende. AGILE er derfor designet for «*New Defence players*», de raske oppstartsbedriftene og teknologiinnovatørene. Målet er at AGILE skal støtte 20 til 30 prosjekter med €1-5 millioner og opptil 100 prosent av godkjente kostnader. Tilsagn om støtte skal gis innen 4 måneder og den nye teknologien skal brukes av forsvaret i løpet av 1-3 år. Kommisjonen forventer at den nye finansieringsordningen er operativ tidlig i 2027.

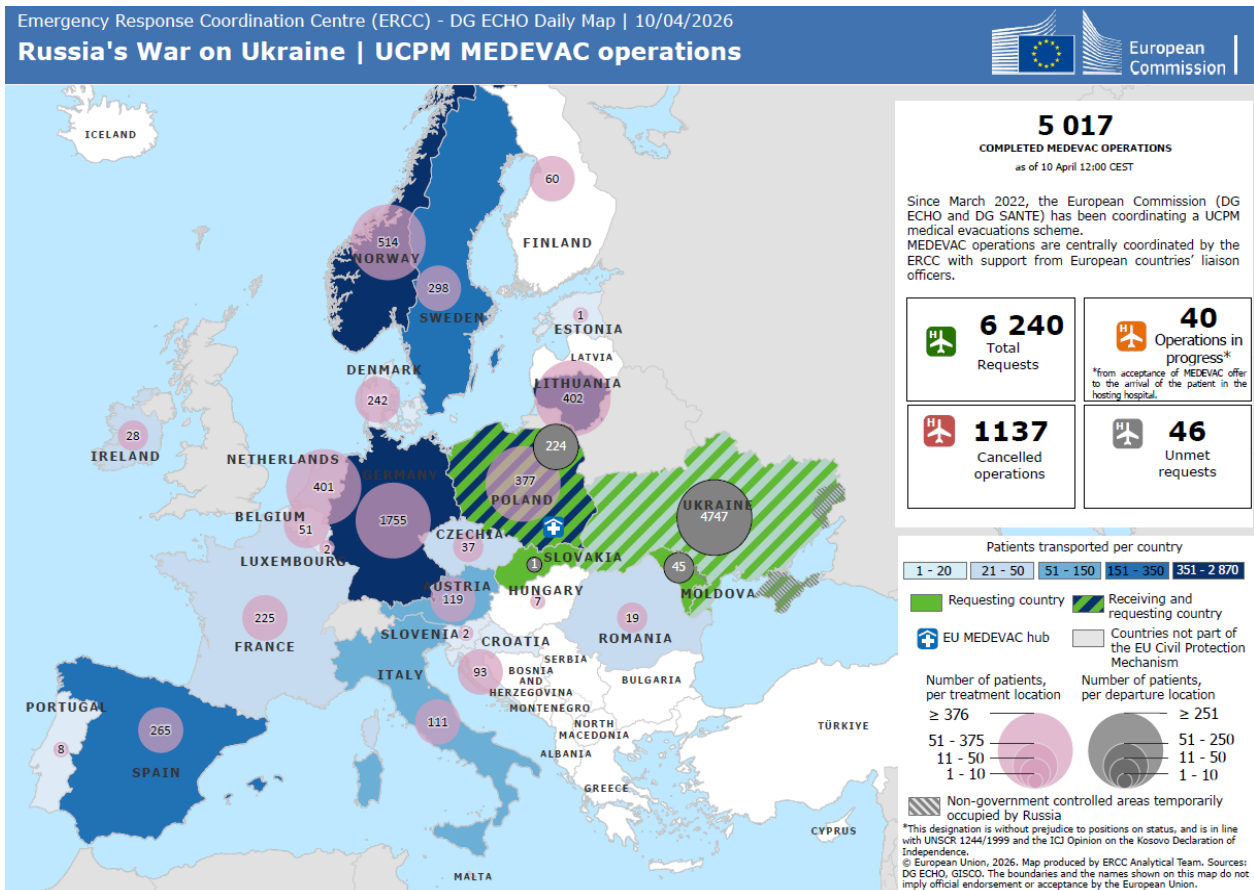
Det europeiske forvarsfondet (EDF) bidrar med betydelig støtte til hele innovasjonssyklusen for ny forsvarsteknologi, men Kommisjonen anser at det er behov for økt fart, smidighet og risikovilje. Det er i tråd med [hvitboken om europeisk forsvarsberedskap](#) fra mars 2025 og [veikartet for europeisk forsvarsberedskap](#) fra oktober 2025. AGILE skal komplementere EDF. Norge deltar i EDF etter at forordning (EU) 2021/687 om opprettelsen av EDF ble innlemmet i EØS-avtalens protokoll 31 og gjennomført i norsk rett i 2021.

Kommisjonen legger til grunn at AGILE skal gjelde for EUs medlemsstater, EØS EFTA-statene og Ukraina.

Forlengelse av beredskapsavtalen med SAS som muliggjør forlengelse av avtalen om MEDEVAC Ukraina med EU ut 2027

Siden juni 2022 til mars 2026 har SAS og personell fra luftevakueringstemaene i Forsvarets sanitet gjennomført over 180 oppdrag og [transportert over 2 850](#) ukrainske soldater og sivile pasienter og over 1 000 pårørende til sykehus i [10 europeiske land](#), inkludert Norge. [Over 500 pasienter](#) har fått behandling i Norge. Bare Tyskland har behandlet flere. Norge har tilbudt ukentlige evakueringer med fly fra det medisinske mottakssenteret sør i Polen (EU Medevac hub, merket på kartet under). I april 2026 var over 5 000 fraktet til sykehus i over 20 europeiske land

Figur 2: [Medisinsk evakuering](#) av ukrainske sårede fra mars 2022 til april 2026

SAS MEDEVAC er et flyvende sykehus, og har bl.a. respirator for de dårligste pasientene. [Tea-mene](#) består av leger, intensiv- og anestesisykepleiere, sykepleiere, paramedisinere og ambulanspersonell på beredskapskontrakt med Forsvarets sanitet. Det norske MEDEVAC-flyet har fraktet over halvparten av pasientene og over 10 prosent har blitt behandlet på norske sykehus. For å avlaste sykehusene i Ukraina omfatter MEDEVAC også andre pasienter enn krigsskadede.

[Regjeringen](#) vedtok i mars å støtte SAS og Forsvarets samarbeid om MEDEVAC Ukraina ut 2027, i tråd med ønske fra EU. Det norske bidraget er helt nødvendig for å kunne transportere pasienter til europeiske sykehus med nødvendig kompetanse og kapasitet. I tillegg til økt behandlingsskapasitet gir oppdraget viktig og nyttig erfaring og kompetanse for alle involverte aktører, påpeker regjeringen. Vår nasjonale evne til å kombinere militære og sivile ressurser og håndtere kriser og krigshendelser øker, noe bl.a. øvelsen Cold Response viste, ifølge [sjef for Forsvarets sanitet](#).

Arbeidet med europeiske preferansekriterier

Etter at dagsorden for europautvalgsmøtet ble sendt ut 22. mai, varslet UD at utenriksministeren også ønsker å orientere om «Arbeidet med europeiske preferansekriterier» på møtet i Europautvalget 1. juni.

Europeiske preferansekriterier handler i stort om EUs politiske strategi for å favorisere europeiske varer, tjenester og leverandører i offentlige anskaffelser og næringsliv, og kan få konsekvenser for politikktutforming på ulike områder. Man kan se det i utformingen av ny programperiode (2028-2034), jf. utenriksminister Barth Eides uttalelse i Stortingets europautvalg i oktober 2025 om at «Mange av forordningsutkastene har også bestemmelser om EU-preferanse og begrensninger i deltakelse for tredjeland» (se egen sak). Det vil mest sannsynlig også bli et sentralt

tema når Europakommisjonen er ventet å presentere en ny lov for offentlige anskaffelser (*Public Procurement Act*) rett før eller etter sommeren.

I møtet i Europautvalget 1. juni er det varslet at utenriksministeren vil si noe om hvordan arbeidet med europeiske preferansekriterier vil berøre Europakommisjonens nye forslag til industrilov, Industrial Accelerator Act (IAA), spesielt. Det er ventet at han vil si litt om kommentaren som regjeringen forbereder til EU på IAA, og prosessen videre.

IAA er også spilt inn som et eget tema av europautvalgsmedlem Nikolai Astrup og omtales i mer detalj nedenfor.

Temaer spilt inn av Europautvalget selv:

Nikolai Astrup (leder for EFTA-delegasjonen og europautvalgsmedlem) har spilt inn tre saker til dagsorden og bedt om at utenriksministeren konsulterer Europautvalget om regjeringens vurderinger og foreløpige posisjoner på Europakommisjonens forslag til ny industrilov (IAA), Europakommisjonens forslag om militær mobilitet og Europakommisjonens forslag til ny nettpakke (strøm). Dette er formidlet til UD, så utenriksministeren er forberedt på å konsultere også på disse sakene. Vi tar med en kort omtale av hver sak nedenfor:

Industrilov (IAA)

Europakommisjonen la 4. mars i år fram et forslag til forordning om raskere industriell kapasitet og avkarbonisering (Industry Accelerator Act, IAA), jf. [omtale i Stortingets EU/EØS-nytt 6. mars](#). Denne skal bidra til å styrke industrielt lederskap i strategiske sektorer, fremme avkarbonisering, øke etterspørselen etter lavkarbonprodukter som er produsert i Europa og bidra til å skape arbeidsplasser. Dette skal blant annet sikres gjennom innføring av lavkarbon- og «Made in EU»-bestemmelser i offentlige anskaffelser. Videre introduseres forslag om etablering av industrielle «akselerasjonsområder» for å oppmuntre til etablering av industriklynger. Forslaget retter seg mot energiintensiv industri som stål, sement, aluminium og kjemikalier og nullutslippsteknologi. Forslaget er markert som EØS-relevant fra Kommisjonens side. Det er hjemlet i to ulike artikler i Traktaten om EUs virkemåte – både en artikkel knyttet til det indre marked (EØS-relevant) og en artikkel knytte til handel (utenfor EØS-avtalen). Det foreligger ikke et EØS-notat om forslaget.

I [Europaparlamentet har industri, forsknings- og energikomiteen, indremarked- og forbrukerbeskyttelseskomiteen og den internasjonale handelskomiteen felles ansvar for behandlingen av forslaget](#). [Forslaget står på dagsorden i et felles komitémøte](#) mellom disse tre komiteene 2. juni. [Timeplanen for behandlingen er foreløpig ikke klar](#), men Stortingets faggruppen for EU/EØS-informasjon er kjent med at Parlamentet sikter mot å ha en forhandlingsposisjon klar i november. [Forslaget sto på dagsorden på møtet i Konkurranssevnerådet 28. og 29. mai](#). [Politico skrev 28. mai](#) at debatten mellom ministrene skulle bidra til framdrift i de tekniske forhandlingene i Rådets arbeidsgruppe. Målet er å oppnå enighet mellom Rådet og Parlamentet om IAA i løpet av året. [Politico skrev 29. mai](#) at det på møtet var enighet om at forslaget er viktig, men uenighet om en del detaljer. Blant annet skal Frankrike ha tatt til orde for at kravene til «Made in EU» må komme nærmere til «*Europe and build in Europe*». Andre land skal ha lagt vekt på betydningen en rask enighet og noen ønsker flere sektorer omfattet.

[Utenriksministeren redegjorde for forslaget i Stortinget 12. mai](#). Han sa dette er et «*eksempel på bred europeisk politikktvikling som er av stor betydning for oss*» blant annet forslaget om nye krav til europeisk innhold («Made in EU»). Han viste til at forslaget er omstridt og at det både er medlemsland som mener det er for proteksjonistisk og at andre land ønsker å gå lengre enn det Kommisjonen har foreslått.

Utenriksministeren viste til at Norge «*er en del av de europeiske verdikjedene og en fullverdig del av det indre marked*. Det gjør at vi har sterke interesser knyttet til hvordan industriloven

endelig utformes og gjennomføres. Regjeringen vil derfor benytte det handlingsrommet vi har i denne fasen av lovprosessen, til å spille inn våre synspunkter på forslaget. ... Regjeringen vil fremover derfor ha tett dialog med partene i arbeidslivet og andre berørte aktører for best mulig å sikre at norske interesser ivaretas i den videre prosessen fram til industriloven vedtas av EU.»

Nærmere om kravene til europeisk innhold – «Made in EU»

Krav om europeisk innhold som utenriksministeren berørte i sin redegjørelse, har skapt oppmerksomhet og nervøsitet i mange i land utenfor EU. [Ifølge Kommisjonens forslag kan opptil 40 land med frihandelsavtaler eller som er parter i WTOs anskaffelsesavtale regnes som europeiske. Kommisjonen vil imidlertid få rett til å ekskludere land som ikke åpner markedene sine for europeiske selskaper på samme vilkår.](#)

For EØS-EFTA-landene er det avgjørende at opprinnelse i hele EØS regnes som «Made in EU». Dette er viktig både for å bevare integriteten i det indre marked, og for å opprettholde og utvikle nye verdikjeder. Et tidligere lekket utkast til rettsakten nevnte EØS EFTA eksplisitt. Det er tatt ut i det endelige forslaget, men forslaget er altså markert EØS-relevant. *«For norske bedrifter er det viktig at vi nå ser ut til å være omfattet av de nye «Made in Europe»-bestemmelsene»,* uttalte NHO-direktør Ole Erik Almlid til [Energi og Klima](#) i mars.

[Norsk Industri mener «Made in EU»-forslaget er mer komplisert enn norske medier har framstilt det, og sagt Norges EØS-etterslep kan stikke kjepper i hjulene.](#) Norsk Industri er i utgangspunktet positive til forslaget, men understreker at det er svært viktig at norsk industri havner på innsiden når «Made in EU» innføres. [Administrerende direktør i Norsk Industri Harald Solberg uttalte i mars at:](#) *«Det er svært viktig for Norsk Industri at Norge blir inkludert i definisjonen av europeisk opprinnelse. Så lenge IAA ikke er tatt inn i EØS risikerer vi at Kommisjonen ekskluderer Norge. Denne usikkerheten unngås ved å innlemme IAA i EØS-avtalen samtidig med at den innføres i EU. Vi er klar over at dette innebærer noen utfordringer, men skal vi styrke det handelspolitiske samarbeidet med EU, så er det viktig at vi får ned etterslepet i EØS-avtalen.»*

IAA foreslår endringer til [Net Zero Industry Act \(NZIA\) fra 2024](#). Denne forordningen er ennå ikke tatt inn i EØS-avtalen, jf. [regjeringens EØS-notat](#). Norsk Industri mener også det er avgjørende å få fortgang på den prosessen med å ta NZIA inn i EØS-avtalen fordi det er vanskelig å se for seg at IAA kan tas inn uten at NZIA er tatt inn først

Militær mobilitet

Europakommisjonen la i november 2025 frem en [fellesmelding](#) til Europaparlamentet og Rådet om Militær Mobilitet, jf. [også omtale i Stortinget EU/EØS-nytt 27. november](#). Ifølge [Kommisjonen](#) var tilretteleggingen for militær mobilitet i EU fortsatt fragmentert og inkonsekvent, på tross av innsatsen gjennom PESCO-prosjektet Militær Mobilitet. Medlemsstatene hadde ikke kapasitet til å løse utfordringene, og ikke-bindende tiltak var ikke tilstrekkelig, fastslo Kommisjonen. Det ustabile geopolitiske landskapet fordrer rask handling ved konflikt og kriser. Sammen med meldingen la Kommisjonen derfor frem et forslag til ny [forordning](#) og arbeidsdokument. Kommisjonen omtalte initiativet som et ledd i utviklingen mot et «[Militært Schengen](#)» som skal sikre at militære styrker og materiell kan transporteres raskt og effektivt gjennom hele EU.

Forslaget til forordning oppretter et rammeverk på EU-nivå med innføring av harmoniserte regler knyttet til maksimal behandlingstid på tre dager, ensartet tillatelsesprosedyrer og strømlinjeformede tollformaliteter. I tillegg til fjerning av regulatoriske barrierer, skal mer robust infrastruktur, samling og deling av kapasiteter og styrket styring og koordinering sikre dette. Sentralt i forslaget er også et nytt system for respons (European Military Mobility Enhanced Response System, EMERS), for hurtigprosedyrer og prioritert tilgang til infrastruktur. Forslaget er ikke merket som EØS-relevant av Kommisjonen, men EFTA-sekretariatet har identifisert det som et

sektorovergripende forslag fordi forslaget vil ha effekter også for områder omfattet av EØS-avtalen. Forslaget er sendt Stortinget i tråd med ordningen hvor Stortinget mottar Europakommisjonens forslag til antatt EØS-relevante rettsakter via EFTA-sekretariatet i Brussel. [Det er utarbeidet EØS-notat om forslaget.](#)

Både Europaparlamentet og Rådet behandler nå forslaget. Basert på hva [Politico skrev 12. mai](#) er diskusjonen i Rådet spesielt knyttet til Kommisjonens forslag om økt sentralisering av ressursbruk. Medlemslandene ønsker å vanne ut forslaget på dette punktet og vektlegger frivillighet knyttet til ressursdeling.

[I Europaparlamentet behandles forslaget av sikkerhets- og forsvarskomiteen og transport og turismekomiteen](#) i fellesskap. Det er fremmet en rekke endringsforslag. For Norge er det spesielt interessant at det [i utkast til innstilling](#) er fremmet et endringsforslag for å sikre EØS EFTA-landene tilgang til Rådets behandling i en krisesituasjon (se endringsforslag 14): *“EFTA states that are party to the Agreement on the European Economic Area should be invited to participate in the Council's deliberations, be able to express themselves and make suggestions on questions relating to an act activating EMERS”*. Endringsforslaget minner om Schengen-avtalen som også gir Norge rådstilgang.

[Utenriksministeren redegjorde for forslaget i Stortinget 12. mai.](#) Han viste til at *«Regelverk om militær mobilitet er mulig fordi EU, til forskjell fra NATO, har regulatoriske og økonomiske virkemidler for å utvikle infrastruktur og transportkapasiteter.»* Videre sa han at *«Vi skal arbeide for at Norge deltar i forordningen på så like vilkår som mulig, mest mulig likt EUs medlemsland. Effektiv krisehåndtering i, og forsvar av, Norden, forutsetter et effektivt system for militær mobilitet hvor Norge er fullt ut integrert.»* [Etter møtet i EØS-rådet 27. mai viste Barth Eide til Altinget](#) at han hadde tatt opp ønske om norske deltakelse på ministerrådsmøter og sa: *«Det er ikke gått i orden i dag, men jeg har inntrykk av at det går i orden. Signalene er positive.»* Norsk deltakelse ble også tatt opp av [samferdselsminister Jon-Ivar Nygård i bilaterale møter med kollegaer fra Irland, Tsjekkia og Tyskland tidligere i mai.](#) I et [innlegg i Dagens Næringsliv 28. mai](#) etterlyser Paal Frisvold, styremedlem i Tankesmia Europa, en prinsipiell debatt om en slik observatørstatus i Rådet.

Nettpakke (strøm)

Kommisjonen la fram forslag til en nettpakke (*«Grids Package and Energy Highways Initiative»*) 10. desember 2025. Ifølge [Kommisjonens pressemelding](#) er målet å *«enable energy to flow efficiently across all Member States, integrating cheaper clean energy and accelerating electrification. This will help lower energy prices and support affordable living for all Europeans. It will ensure secure and reliable supply as Europe moves away from Russian energy imports to achieve energy independence.»* [Se også nærmere omtale av forslaget i Stortingets EU/EØS-nytt 18. desember 2025.](#) Kommisjonen har tatt til orde for rask behandling av pakken og [EUs stats- og regjeringssjefer støttet også dette på toppmøtet 19. mars i år.](#) [Kommisjonen har ellers varslet at den vil legge fram en hvitbok om økt integrering i energimarkedet.](#) Den var varslet tidlig i 2026, men er ennå ikke lagt fram.

Pakken omfatter forslag til endringer i flere EU-rettsakter og er merket EØS-relevant. Dette omfatter [forslag om endringer i TEN-E-forordningen, fornybardirektivet 2018 \(RED II\), elmarkedsdirektivet 2019 og gassmarkedsdirektivet 2024.](#) Av disse er bare RED II-tatt inn i EØS-avtalen. [Sofie Marhaug stilte 18. februar i år spørsmål til energiministeren blant annet om hvorfor TEN-E ikke er tatt inn i EØS-avtalen.](#) Ministeren viste til at TEN-E-forordningen har vært på høring og at høringsinnspillene vurderes. Han skrev også *«Norge vil i denne prosessen vurdere om det er behov for å gi innspill i tråd med norske interesser. Det kan komme store endringer i den revideerte TEN-E-forordningen før den vedtas i EU og deretter vurderes for eventuell innlemmelse i EØS.»* Utenriksministeren kommenterte ikke forslaget i sin redegjørelse til Stortinget 12. mai.

[Det foreligger heller ikke noe EØS-notat om forslaget](#), og regjeringen har ikke konsultert Stortingets Europautvalg om sine vurderinger og posisjoner.

Flere elementer i pakken har vært kontroversielle, bl.a. forslag om å gi EU mer kompetanse til å koordinere og tilrettelegge nettutbygging og fordi Kommisjonen foreslo mer styring og øremerking av flaskehalsinntekter på europeisk nivå og kobling til grensekryssende prosjekter. Dette har blitt møtt med kritikk både i Norge, Sverige og flere andre EU-land.

[Energiminister Terje Aasland sendte 16. mars et brev til energikommisær Dan Jørgensen med kommentarer til nettpakken](#). Han understreket blant annet at regjeringen ikke ser behov for å endre reglene for flaskehalsinntekter, er imot mer sentralisert planlegging og imot at manglende svar på søknader innen en gitt tidsfrist, vil medføre en implisitt godkjenning.

Også i Rådet og Europaparlamentet har disse spørsmålene vært sentrale i diskusjonene. Det er enighet om at nettet må bygges raskere, planleggingen må bli mer koordinert, og at dagens regime er for tregt og fragmentert. Men de to institusjonene trekker i litt ulike retninger når det gjelder styringsmodell og maktbalanse. Rådet er mer opptatt av å beskytte medlemsstatenes kompetanse, mens Parlamentet er mer villig til å styrke EU-koordinering og bruke bindende regler for å sikre fremdrift. Både Rådet og Parlamentet er enige om en rask behandling. Ikke minst har krigen i Midtøsten ført til økt oppmerksomhet om at nettpakken ikke bare er energipolitikk, men også industri- og sikkerhetspolitikk. Krigen har dermed økt forståelsen i EU om behovet for en rask enighet om pakken.

I Rådets arbeidsgruppe skal det allerede tidlig i vinter ha blitt enighet om en kompromisstekst knyttet til flaskehalsinntekter og plansystem. I konklusjonene fra toppmøtet 19. mars heter det at EUs stats- og regjeringssjefer er enige om en «*flexible approach to domestic congestion income arising from internal bidding zones that takes into account national circumstances*». [Politico skrev 29. mai at det Kypros vil legge fram et revidert forslag til kompromiss før det uformelle energirådsmøtet 8. og 9. juni](#). Kilder Politico hadde snakket med sa det er økende optimisme knyttet til å kunne nå endelig enighet på det formelle energirådsmøtet 26. juni.

[Ikke minst har den svenske energiministeren Ebba Busch hatt flere utspill med kritikk av forslaget](#) og bl.a. [varslet at Sverige vil sette utbygging av en el-kabel til Danmark midlertidig på pause](#). [Etter et møte med energiminister Terje Aasland i Oslo 18. mai uttalte hun til Nationen](#) at hun har fått gjennomslag for at flaskehalsinntekter ikke gå inn i finansiering av felles nettprosjekter. Busch skal også ha ønske å kunne bruke slik inntekter til utbygging av kjernekraft, men ligger ikke an til å få gjennomslag i EU for dette. [Politico skrev 29. mai](#) at mens Sverige har vært høylytt kritiske i det offentlige rom, har de svenske representantene i Rådets arbeidsgruppe fokusert på å finne gode kompromisser.

Rettsakter:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 5. juni 2026. Liste med omtale av rettsakter som EØS-komiteen vil kunne fatte beslutninger om på det møtet ble oversendt Europautvalget 22. mai 2026. Listen består av 55 rettsakter, hvorav ingen tilhører gruppe 1, som krever at det tas forbehold om Stortingets samtykke etter EØS-avtalens artikkel 103. Vi omtaler her en rettsakt fra gruppe 2. For utfyllende informasjon vises det til listen fra Utenriksdepartementet. Vi gjør oppmerksom på at for Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2026/119 av 20. januar 2026 ble det lenket til feil EØS-notat. [Her er riktig lenke](#).

Gruppe 2: Rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet, samt rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Utkast til EØS-komiteébeslutning om endring av protokoll 31 til EØS-avtalen om samarbeid på særlige områder utenfor de fire friheter (Budsjettpost 07 20 03 01 (2026/2027) ([EØS-notat](#)))

Sammendrag av innhold: Budsjettpost 07 20 03 01 er avsatt spesielt med det formål å legge til rette for geografisk og yrkesmessig mobilitet, herunder gjennom trygdekoordinering, av arbeidstakere i Europa, for å bekjempe hindringer for den frie bevegelsen og for å bidra til etablering av et reelt arbeidsmarked på europeisk nivå. Budsjettposten dekker driftskostnader for aktiviteter knyttet til dette. Hovedtyngden av aktivitetene er innenfor området trygdekoordinering. Budsjettposten omfatter også utvikling av informasjon og tiltak for å bevisstgjøre publikum om deres rettigheter mht. fri bevegelse og koordinering av trygdeordninger.

Økonomiske og administrative konsekvenser: Budsjettposten utgjør € 9 017 035 i EUs budsjett for 2026. EFTAs andel beløper seg til € 307 172, og Norges andel utgjør € 284 383 (tall for 2026 er basert på EUs budsjett og oppgitt av EFTA-sekretariatet). For 2027 foreligger bare utkast til budsjett basert på en proporsjonalitetsfaktor og tilsvarende utgifter på EU-siden som i 2026, der totale anslag for EU utgjør € 9 000 000 og € 237 600 for EFTA, hvorav Norges andel utgjør € 218 663.

Kostnadene vil bli dekket innenfor de ordinære rammer for Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Sakkyndige instansers merknader: Relevante organer på departements- og direktoratsnivå har vurdert budsjettposten, og deltagelse vil kunne være til særlig nytte for Arbeids- og velferdsdirektoratet som administrerer trygdekoordineringen og især det nye systemet med elektronisk utveksling av trygdeopplysninger (EESSI). EESSI er fullt ut implementert i Norge og de fleste andre EØS-landene. Det er imidlertid noen EØS-land som ikke fullt ut har implementert systemet. Deltagelse i budsjettposten vurderes som EØS-relevant og akseptabel for Norges vedkommende.

Kommisjonen har bedt om at aktivitetene under budsjettposten av effektivitetshensyn i år inkorporeres for både 2026 og 2027.